

Ewa Rzetelska-Pełesko

METODY DIALEKTOLOGICZNE W ONOMASTYCE

Na temat wzajemnego stosunku dwóch dziedzin językoznawstwa, jakimi są dialektologia i onomastyka, wypowiadał się już w 1968 r. Alfred Zaręba, jeszcze wcześniej zaś dotknął tej sprawy Witold Taszycki przy określaniu miejsca onomastyki wśród nauk humanistycznych¹. Zarówno W. Taszycki, jak A. Zaręba stwierdzają, że tak dialektologia, jak onomastyka wchodzi w obręb dyscypliny językoznawczej. Precyzując zaś wzajemny stosunek tych dwu działów stwierdzić można, że o ile dialektologia zajmuje się przedstawianiem całości systemu językowego (dialektów), to onomastyka bada jedynie pewną jego część, tj. nazwy własne. Nazwy zaś należą w zasadzie tylko do jednej z płaszczyzn języka - płaszczyzny leksykalnej, aczkolwiek mogą też one stanowić ilustrację procesów fonetycznych, słowotwórczych czy fleksyjnych.

W okresie, gdy dialektologia i onomastyka formowały się jako samodzielne dyscypliny, obydwie te działy były dziedzinami pogranicznymi: dialektologię łączyły ścisłe związki z etnografią, onomastykę zaś z historią, geografią i również z etnografią. Dopiero dalszy rozwój tych dyscyplin włączył je w sposób ściślejszy w obręb badań językoznawczych.

Ważną cechą łączącą dialektologię i onomastykę jest diachroniczne ujmowanie zjawisk. Obie te dyscypliny - jak podkreśla A. Zaręba - "śledzą rozwój form". Inną cechą wspólną jest stała geograficzna lokalizacja zjawisk językowych.

Wspomniane cechy wspólne, przede wszystkim więc geograficzna

¹ Por. W. T a s z y c k i, *Stosunek onomastyki do innych nauk humanistycznych*, "Onomastica" VIII, 1963, s. 1-19; A. Z a r ę b a, *Dialektologia a onomastyka*, tamże XIII, 1968, s. 7-25.

lokalizacja faktów językowych i ujęcie diachroniczne sprzyjają wzajemnemu przenikaniu metod badawczych, jak również metod przedstawiania wyników podejmowanych prac.

Dialektologia europejska zapoczątkowana została jako dyscyplina naukowa już przez Wilhelma Humboldta i Gottfrieda Wilhelma Leibniza w wieku XVIII, jednakże w ciągu wieku XIX pozostawała w tyle za badaniami historyczno-porównawczymi². Natomiast jedną z pierwszych na gruncie europejskim monografii dialektologicznych w końcu XIX w. była *Próba fonetyki gwar renjańskich* Jana Bauoduina de Courtenay opublikowana w 1875 r. Również jeszcze w XIX w. zaczął powstawać *Deutscher Sprachatlas* (od 1881 r.), zaś już w XX w. słynny *L'Atlas linguistique de la France* Julesa Gilleraona (1902-1912). W Polsce pierwsze prace dialektologiczne prowadzi Lucjan Malinowski i Jan Karłowicz. Pierwszy z nich publikuje w 1873 r. monografię śląskich gwar opolskich, drugi opracowuje *Słownik gwar polskich* (1900-1911). Następnie rozpoczyna swe badania Kazimierz Nitsch, który już w pierwszym piętnastolecu XX w. napisał kilka syntetycznych prac na temat gwarowego zróżnicowania polskiego obszaru językowego.

Nieco później niż dialektologia zaczęła rozwijać się na europejskim gruncie onomastyka, początkowo, tj. na przełomie XIX i XX w. koncentrująca się na językach klasycznych: greckich i rzymskich nazwach osobowych³. Polskie badania onomastyczne wiążą się przede wszystkim z nazwiskiem W. Taszyckiego, którego pierwsze prace o nazwach osobowych zaczynają się pojawiać w latach dwudziestych XX w.

Szerszy zakres badawczy dialektologii obejmującej cały system językowy jak też jej wcześniejszy rozwój w Europie stwarzały naturalne warunki po temu, by nieco później rozwijające się językoznawstwo onomastyczne czerpało z dialektologicznych metod badawczych. Stosowane dziś często w dialektologii i onomastyce wspólne metody badawcze wzorowane więc bywają na wcześniejszych i rozwiniętych na szerszą skalę pracach dialektologicznych.

Metody te dotyczą: 1) gromadzenia materiałów językowych; 2) analizy językoznawczej; 3) sposobu publikowania wyników.

Podstawowym sposobem uzyskiwania materiału w badaniach dia-

² Por. A. H e i n z, *Dzieje językoznawstwa w zarysie*, Warszawa 1978, s. 209.

³ Por. A. H e i n z, *op. cit.*, s. 209.

lektologicznych jest bezpośredni kontakt językoznawcy z ludźmi mówiącymi gwarą, a więc eksploratora z informatorem. Utrwalenie aktu mowy odbywa się za pomocą bezpośredniego zapisu przy zastosowaniu pisowni fonetycznej lub za pomocą nagrania na taśmę magnetofonową. W zależności od potrzeb konkretnego opracowania eksploracja dokonuje się przez odpytanie odpowiednio przygotowanego kwestionariusza lub też zapisanie (nagranie) tekstów ciągłych: opowiadań czy rozmów.

Onomastyka, której przedmiotem są wszelkie nazwy własne, czerpie materiał z różnorodnych źródeł. Są nimi zarówno teksty średniowiecznych, jak i późniejszych zabytków językowych, wszelkiego rodzaju urzędowe wykazy nazw, mapy i leksykony, a także literatura piękna (onomastyka literacka). Gdy w wyniku prowadzonych na coraz szerszą skalę badań gwarowych stało się jasne, że dialekty ludowe są źródłem niesłychanego bogactwa faktów językowych, że dostarczają przykładów zarówno dla poznania archaizmów językowych, jak też procesów innowacyjnych i że zwłaszcza leksyka gwarowa zachowuje wiele faktów regionalnych różnych od języka literackiego - onomaści zaczęli sięgać także do materiału gwarowego.

W wyniku tendencji do uzupełniania materiału historycznego materiałem gwarowym stało się obowiązującym zwyczajem polskich monografii toponomastycznych poświęconych nazwom miejscowym podawanie odpowiednika gwarowego dla urzędowej hasłowej formy nazwy. Forma gwarowa odbiegająca niekiedy od urzędowej może dopomóc w wyjaśnieniu etymologii nazwy, w poznaniu jej wariantowości, a przez to wskazać kierunek zachodzących w nazewnictwie procesów językowych; sygnalizuje też niekiedy aktualne zmiany wprowadzane przez gwarę. W wymienionych opracowaniach zapisy gwarowe spełniają więc rolę pomocniczego źródła.

Natomiast w pracach poświęconych głównie analizie fleksji, częściowo też słowotwórstwu nazw geograficznych, niezbędne staje się oparcie na materiale czerpanym bezpośrednio od informatorów, z pominięciem form urzędowych, które mogą być sztuczne i mylne, często podyktowane błędnym "poczuciem językowym" kodyfikatora z urzędu. W przypadku tego typu badań nie jest potrzebny fonetyczny zapis nazw. Przykładem takich prac mogą być badania nad słowotwórstwem nazw mieszkańców (*Warszawiak, Poznaniak - Gdańszczanin, Sieradzianin - Czarniowiecki*), przymiotników tworzonych od nazw miejsco-

wych (*krakowski - rabosański*), fleksji niektórych typów nazw, np. zakończonych na spółgłoski wargowe palatalne (*Ostrów*, gen. *Ostrowi - Ostrowia*).

Materiał gwarowy staje się jedyną podstawą przeprowadzanej analizy w tych wszystkich pracach onomastycznych (a więc zarówno toponimicznych, jak antroponimicznych czy nawet zoonimicznych), które dotyczą języka wiejskich wspólnot komunikacyjnych, zaś ewentualna komparatystyka odnosi się do analogicznych wspólnot językowych różnych regionów. Mam tu na myśli:

1) badania poświęcone nazwom terenowym (lasów, łąk, pól i ich części, dróg, ścieżek itp.) i mikrohydronimii (małym rzeczkom, strugom, stawom);

2) badania dotyczące wiejskich nazw osobowych: imion i ich spieszczeń, przezwisk i przydomków, a także nazwisk. Tu należą m. in. występujące w gwarze paradygmaty nazw rodzinnych, tj. tworzonych od nazwiska ojca (męża) form dla nazwania żony, córki, syna oraz form pluralnych używanych w odniesieniu do całej rodziny (np. *Nowak : Nowaska, Nowakówna, Nowasak, Nowaki*);

3) badania z zakresu zoonimii - choć mamy tu nieliczne dotychczas artykuły o nazwach krów i koni oraz wzmianki o nazwach psów i owiec. Ze względu na to, że zmiany w gospodarce wiejskiej prowadzą do wypierania zwierząt przez maszyny i zaniku bezpośredniej więzi łączącej człowieka ze zwierzęciem, należałoby zająć się możliwie szybko rejestracją tych nazw.

Badania toponimii i antroponimii ludowej dotyczą przede wszystkim słowotwórstwa i semantyki nazw. W fazie zbierania materiału gwarowego w terenie stosuje się w dotychczasowej praktyce najczęściej zapis fonetyczny, zaś w druku - zapis ortograficzny lub fonetyczny.

Z podanych tu przykładów widać, że onomastyka dostrzegła możliwość poszerzenia i uzupełnienia swej bazy materiałowej poprzez sięgnięcie do dokumentacji gwarowej, co pozwoliło z kolei na ogarnięcie przez nią nowych pól badawczych.

Inaczej rzecz się ma przy publikacji wyników analizy językowej. Tutaj występuje w sposób najbardziej wyraźny zjawisko adaptacji metod dialektologicznych do onomastyki. Rezultaty prac dialektologicznych publikuje się - jak wiadomo - w formie monograficznego opisu całego systemu językowego badanych gwar lub w formie atlasu gwarowego. W pierwszym wypadku usytuowanie zbada-

nej gwary w obrębie innych czy też jej wewnętrzne zróżnicowanie zwykle przedstawiane bywa na mapie. W wypadku atlasu gwarowego mapa jest podstawową formą podania zebranego i uporządkowanego geograficznie materiału. Zatem mapa językowa: w pierwszym wypadku syntetyczna, w drugim zaś zwykle analityczna stała się jedną z głównych form przedstawiania przez dialektologię poznanej rzeczywistości językowej.

Pierwszym w Polsce atlasem gwarowym był wydany w 1934 r. *Atlas językowy polskiego Podkarpacia* Mieczysława Małeckiego i Kazimierza Nitscha zawierający mapy analityczne, napisowe. Już wcześniej, bo w 1905 i 1906 r. publikuje też K. Nitsch syntetyczne mapy polskich dialektów pogranicznych polsko-kaszubskich oraz dialektów polskich w Prusach Zachodnich po prawej stronie Wisły⁴. Tak więc już w pierwszym dziesięcioleciu XX w. wprowadzone zostały do polskich prac dialektologicznych mapy syntetyczne, zaś w latach trzydziestych powstał pierwszy atlas jako zbiór map analitycznych. Również Zdzisław Stieber w swych pracach o gwarach środkowej Polski oraz o językach łużyckich (z 1933 i 1934 r.) posługuje się mapami jako syntetycznym ujęciem geograficznym.

Dokładnie w tym samym czasie rodzą się pierwsze polskie mapy onomastyczne. Są to dwie mapy opracowane przez W. Taszyckiego do artykułu *Z dawnych podziałów dialektycznych języka polskiego*, cz. 1, *Przejsiś ra* $\Rightarrow$ *re* (1934) i cz. 2, *Przejsiś ja* $\Rightarrow$ *je* (1934)⁵. Niezależnie od dwu map gwarowych ilustrujących zasięgi wyrazów *radło*//*redło* i *jarsmo*//*jeramo* umieszcza autor przy każdym z omawianych zagadnień mapę Polski, na którą naniesione zostały wszystkie nazwy miejscowe z poświadczoną zmianą *ra* $\Rightarrow$ *re* oraz *ja* $\Rightarrow$ *je*. Są to mapy napisowe i równocześnie znakowe: czarny kwadrat obok napisu wskazuje lokalizację nazwy. W kilka lat później podobną metodą zaznacza W. Taszycki na mapie Polski obecność nazw miejscowych pochodnych od wyrazu *cerkiew* (w 1937 r.)⁶; tu jednak obok kropek umieszczono numery nazw wyliczonych w komentarzu do mapy. Jeszcze inaczej przedstawia się mapa tegoż autora z roku 1951, o-

⁴ Zob. K. N i t s c h, *Wybór pism polonistycznych*, t. 3, Wrocław 1954 (mapy 1 i 2 na wkładce).

⁵ Przedruk w: *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. 2, Wrocław 1961, s. 7-148.

⁶ Por. przedruk pt. *Pierwiastek chrześcijański w polskich nazwach miejscowych*, [w:] *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. 1, Wrocław 1958, s. 269-287.

brazująca geografie patronimicznych nazw miejscowych na Mazowszu.⁷ Tu bowiem prócz ogólnej lokalizacji nazw patronimicznych wprowadza autor opozycję kółek białych dla nazw na *-ies* i kółek czarnych dla nazw na *-ęta*, osiągając dzięki temu efekt wyraźnego zróżnicowania geograficznego Mazowsza, gdy chodzi o różne słowotwórczo typy nazw patronimicznych.

Prócz W. Taszyckiego mapy onomastyczne wprowadza do swych prac spora grupa polskich autorów. Są to z reguły mapy syntetyczne ukazujące zasięgi lub zróżnicowanie geograficzne tych nazw, które są przedmiotem opracowania. Zupełnie wyjątkowo zdarzają się przy tym mapy napisowe (jak np. w książce Jana Rozwadowskiego *Studia nad nazwami wód słowiańskich* (1948) czy Marii Jeżowej *Dawne słowiańskie dialekty Meklemburgii w świetle nazw miejscowych i osobowych* (1961), a także mapy napisowo-znakowe, jak w artykule Stanisława Urbańczyka *W sprawie chronologii słowiańskich nazw miejscowych* (1961).⁸ Najczęściej są to nieskomplikowane mapy znakowe. Z czasem ustala się nawet jak gdyby typowy wzór mapy toponimicznej. Jest to mapa znakowa, bez numeracji nazw, niewielkich rozmiarów, umieszczona na normalnej stronie w książce lub na wkładce. Jej celem jest ukazanie ogólnego rozmieszczenia nazw danego typu w badanym regionie lub też w całej Polsce (por. np. opracowana przez Kazimierza Rymuta mapa nazw do roku 1200 w północnej części woj. krakowskiego, Stanisława Rosponda mapa śląskich nazw na *-ies* w XII-XIII w. czy Henryka Borka mapa rozmieszczenia polskich nazw z formantem *-no*).⁹ Znaki bywają jednorodne: czarne lub białe kółka lub też różnorodne: kółka, kwadraty, trójkąty, krzyżyki - odpowiadające zróżnicowaniu chronologicznemu, semantycznemu czy słowotwórczemu nazw.

Jedna z innowacji wprowadzonych przez S. Rosponda (1964)¹⁰ polegała na dodaniu nakładanej mapy gleb, krajobrazu (zalesienia)

⁷ Por. W. T a s z y c k i, *Patronimiczne nazwy miejscowe na Mazowszu*, przedruk: *Rozprawy i studia polonistyczne*, t. 4, Wrocław 1968, s. 87-152.

⁸ I Międzynarodowa slawistyczna konferencja onomastyczna. Księga referatów, Wrocław 1961, s. 139-145.

⁹ K. R y m u t, *Nazwy miejscowe północnej części dawnego województwa krakowskiego*, Wrocław 1967; S. R o s p o n d, *Patronimiczne nazwy miejscowe na Śląsku*, Wrocław 1964, H. B o r e k, *Zachodniosłowiańskie nazwy toponimiczne z formantem -bn-*, Wrocław 1968.

¹⁰ S. R o s p o n d, op. cit.

i znalezisk archeologicznych, co pozwala stwierdzić wyraźne związki pomiędzy nazwami patronimicznymi z jednej strony, urodzajnymi glebami z drugiej i znaleziskami archeologicznymi sygnalizującymi dawność osadnictwa z trzeciej strony. S. Rospond wprowadził również pewien typ map syntetycznych ukazujących większą lub mniejszą żywotność danego typu nazw. Za S. Rospondem poszedł w tym względzie Władysław Lubaś przy kartografowaniu południowo-słowiańskich nazw miejscowości na -oi, -ovoi, -inci (1971)¹¹.

Dobrym przykładem ilustrującym wprowadzanie map do prac onomastycznych może być czasopismo "Onomastica". Mapy obrazujące geograficzne układy opisywanych faktów toponimicznych lub antropimicznych pojawiają się tutaj początkowo - tj. w pierwszym dziesięcioleciu 1955-1965 - bardzo rzadko, później zaś coraz częściej. Są to mapy tego samego rodzaju, co w pracach książkowych: napisowe i znakowe. Zupełnym wyjątkiem jest w tym względzie mapa A. Zaręby do artykułu o nazwiskach odmężowskich i odojcowskich, która oferuje bogaty zestaw ujęć graficznych: znaki, izomorfy i płaszczyzny (1967). Jest rzeczą interesującą, że autorzy - współpracownicy "Onomastica" z lat sześćdziesiątych, zdradzający tendencję do opatrywania swych prac syntezą kartograficzną często, są "z pochodzenia" dialektologami: Hanna Popowska-Taborska (1961, 1964, 1968), Ewa Rzetelska-Feleszko (1959, 1963), Alfred Zaręba (1967). Nieco później syntetyczne ujęcia mapowe wprowadzają do swych artykułów także inni onomaści: Aleksander Wilkoń (1967), Józef Domański (1968, 1969, 1972, 1974), Zofia Kurzowa (1967, 1970), Andrzej Bańkowski (1970), D. Podlaska (1972), Kazimierz Rymut (1973, 1975), Danuta Kopertowska (1980).

Pewną innowację w zakresie przedstawiania na mapach problematyki onomastycznej wprowadza artykuł Jerzego Dumy i piszącej te słowa pt. *Badanie nazw rzecznych Pomorza i Wielkopolski metodą kartograficzną* ("Onomastica" 1980) zawierający cykl sześciu map. Postanowiliśmy mianowicie przedstawić na mapach słowotwórstwo nazw rzecznych północnej i zachodniej Polski w ten sposób, by była to równocześnie analiza i synteza. Ujęcie analityczne polega na tym, że każdy znak na mapie określa: 1) formę słowotwórczą (np. nazwa z sufiksem -ioa; 2) bazę semantyczną nazwy (np. świat ro-

¹¹ W. L u b a ś, *Słowotwórstwo południowosłowiańskich nazw miejscowych z sufiksami -oi, -ovoi, -inci itp.*, Katowice 1971.

ślinny); 3) czas zapisania nazwy po raz pierwszy (np. XII-XIII w.); 4) lokalizację geograficzną nazwy. Ujęcie syntetyczne powstaje przez zestawienie razem wszystkich map oraz przez wprowadzenie zasięgów germanizacji Pomorza w wiekach XVIII i XIX, następnie zaś przez porównanie z nimi odpowiednich rodzajów nazw. Dzięki takiej analizie, w której wszystkie wymienione czynniki umieszczone zostały na mapie, można było stwierdzić, że występują tu typy nazw starych, znanych na całym Pomorzu przed jego germanizacją oraz typy nazw młodszych, które mogły stać się produktywnie tylko na terenach nie objętych w danym czasie germanizacją. Okazało się ponadto, że istnieją gniazda nazw, zarówno starych, jak zupełnie nowych, tworzonych w sposób jednorodny, jak np. nazwy typu *Tymawka* (z sufiksem *-ka*, od nazw miejscowych, w XIX-XX w., w okolicy Poznania) czy typu *Mielnioa* (z sufiksem *-nioa*, *topographica*, około XVIII w. w dorzeczu górnego Wieprza).

Tak przeprowadzona kartograficzna analiza nazw przypomina niektóre ujęcia znane z atlasów gwarowych, gdzie mapa pozwala odczytać nie tylko zasięgi form gwarowych, ale też kierunki dokonujących się procesów językowych.

Najważniejszym z przedsięwzięć onomastycznych, wzorowanym na atlasach gwarowych, są próby opracowania słowiańskiego atlasu onomastycznego. Niewątpliwie do rozpropagowania tej idei przyczynił się rozgłos, jaki towarzyszy w ostatnim dwudziestolecu pracom ogólnosłowiańskiego atlasu lingwistycznego (gwarowego).

Jednym z inicjatorów atlasu onomastycznego jest S. Rospond, który już w 1934 r. postulował takie przedstawienie ważniejszych struktur toponimicznych. Koncepcja jego ożyła jako jedno z zadań Międzynarodowej Komisji Onomastycznej (powstałej w 1959 r. przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów)¹². Początkowo prace koncentrowały się na przyjęciu przez autorów-onomastów stratygraficznej i geograficznej interpretacji faktów onomastycznych oraz na próbach ujęciach kartograficznych w większych i mniejszych opracowaniach.

Pomimo wieloletnich wysiłków organizacja prac nad słowiańskim atlasem toponimicznym nie jest jeszcze w zadowalający sposób rozwiązana. Na wzór metod stosowanych w dialektologii myślano po-

¹² Por. m. in. S. R o s p o n d, *Atlas toponomastyozny Słowiańszczyzny, "Z polskich studiów slawistycznych"* 1968, seria 3, s. 215-223.

czątkowo o ułożeniu kwestionariuszy problemowych i rozesłaniu ich respondentom z różnych krajów i regionów. Jednakże nierównomierny rozwój badań onomastycznych: toponimicznych i antroponimicznych w poszczególnych krajach, a nawet w poszczególnych regionach jednego kraju uniemożliwia ten sposób gromadzenia materiału. Przyjęta więc została w zasadzie koncepcja systemu prac monograficznych i słownikowych mających zapewnić materiał dokumentacyjny dla późniejszej syntezy kartograficznej.

Pomimo niepełnych danych S. Rospond podjął jednak próbę opublikowania kilku tomów próbnego atlasu toponimicznego¹³. Autor oparł się tu w znacznej mierze na istniejących wcześniej opracowaniach monograficznych, realizuje jednak zupełnie nową, własną koncepcję ujęć stratygraficznych i kartograficznych. Istotne są tu zwłaszcza dwa momenty: 1) powiązanie lokalizacji punktów na mapach z aneksem materiałowym w tekście (za pomocą numerków); 2) przedstawienie kartograficzne produktywności bądź nieproduktywności nazw danego typu i to w rozbiciu na różne okresy.

Gdy chodzi o metody analizy językoznawczej - są one wspólne dla wielu dziedzin językoznawstwa, m. in. dialektologii, gramatyki współczesnej i historycznej, onomastyki, badań nad językiem indywidualnym etc.; w tym więc zakresie nie zaznaczają się - jak sądzę - jakieś szczególne związki metod dialektologicznych z onomastycznymi.

Jak widać z tego krótkiego przeglądu metody ogłaszania wyników analizy językowej, rozwijane i doskonalone w dialektologii nie pozostają bez wpływu na onomastykę. Na wzór konkretnych przedsięwzięć dialektologicznych podejmuje się też próby podobnych przedsięwzięć onomastycznych. Znaczna większość autorów-onomastów decydujących się na pokazanie wyników swych prac na mapach naśladuje przy tym ujęcia najprostsze. Istnieją jednak również próby specyficznie onomastycznych ujęć kartograficznych, jak wspomniany atlas toponimiczny S. Rosponda czy cytowany wyżej artykuł *Badanie nazw rzecznych Pomorza i Wielkopolski metodą kartograficzną*.

Polska Akademia Nauk
Warszawa

¹³ S. R o s p o n d, *Stratygrafia słowiańskich nazw miejscowych*, t. 1, Wrocław 1974.

Ewa Rzetelska-Feleszko

DIALECTOLOGICAL METHODS IN ONOMASTICS

Dialectology and onomastics are two lines of linguistic science. Dialectology aims at presenting the dialectal system as a whole; onomastics examines only a part of the lexical system - the proper names. There are two features common for these two lines of research: the geographical location of linguistic facts and the diachronic approach. Their methods are intertwined. However, due to the earlier development of dialectology (both European and Polish) it is only natural for the slightly younger onomastic linguistics to draw on the dialectological research methods. It is especially true of ways in which the linguistic data are collected and in which the results are published (the use of folk dialects etc.). Dialectal material has become a basis for the onomastic analysis, especially in studies of country locality names, folk personal names and toponymy. The adaptation of dialectological methods is even more prominent in the publication of results where onomastics makes use of synthetic cartographical formulations patterned on the formulations characteristic of dialectology. Onomastic maps usually present little technical complexity; they serve for presentation of the distribution of a studied type of names in the researched area or on the whole of Polish territory. Some authors (e.g. S. Rospond, A. Zaręba) introduce certain cartographical innovations in their formulations. An example of a parallel analytical and synthetic formulation are maps by J. Duma and by the author of this paper in a study *A Research of River-Names in Pomerania and Great-Poland by Cartographical Method* ("Onomastica" 1980). The most serious onomastic undertaking patterned on dialectal atlases takes form of attempts to compile a Slavonic onomastic atlas.